

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. X. Rebaptizans scienter & publice ipso facto incurrit irregularitatem, quæ impedit susceptionem aliorum Ordinum, non ita ministerium ante susceptorum. Rebaptizato prohibetur tutrumque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

95. Idem statutum esse in Synodo Cameracensi, testatur Marchantius Candel. Sacramen. tract. 2. de Bap. c. 2. q. 4. ubi etiam inclinatur in hanc sententiam, dicens quod licet illud scriptum aliquam faceret fidem, quod sit baptizatus talis infans; cum tamen ignoretur à quo, & quomodo, sive an debita forma, & à persona, quæ sciret Baptismi ritum essentialem, imò contingat talibus casibus quæri tenebras, & ab idiotis mulierculis rem occultè, & cum defectu essentiali peragi, non mirum si dicatur hæc aliquid ambiguitatis remanere, quæ sufficit ad reiterationem sub conditione, cum non possint sciri & examinari personæ, quæ Baptismo adfuerunt, vel illum administrarunt, ut sciatur an ritè collatus fuerit. Si enim quando obstetrix baptizavit, volumus ut stricte & diligenter examinetur, ne error aliquis contigerit, quantum magis timeri potest, ne in similibus casibus muliercula magis ignorans baptizaverit? Hæc Marchantius apud Dian. parte 5. tract. 13. resol. 87. quo nihil clariùs & efficacius pro nostra conclusione dici potest.

Profectò cum ignoretur à quo, vel qua baptizatus sit, an fortè ab ipsa meretrice vel fornicaria, quæ fortè non satis instructa, an ab obstetrice, de cuius (utpote ignotæ) idoneitate non potest per examen cognosci, remanet dubium aliquod prudens, seu suspicio fundata. Non tango auctoritatem 13. Doctorum, qui, teste Quintanadueñas apud Dian. supra, idem docuerunt, & subscripserunt, ac ferè omnes rem ex professo discussurunt.

Certè non video quid efficaciter contra hanc doctrinam possit objici, nisi fortè communis consensus DD. quem testatur Diana supra esse in contrarium, cui etiam ipse adheret parte 5. tract. 13. resol. 87. & in addit. ad primam partem resol. 6.

Verùm, salvo meliori iudicio, cum tale testimonium non sit ita certum, ut fidem indubiam faciat, neque iudicium Doctorum possit supplere ejus incertitudinem, iudicio magis inclinandum esse in favorem animæ baptizandi, ne exponatur periculo æternæ damnationis, præsertim cum ex altera parte examine diligenti præmissis, & conditione opposita, non appareat periculum reiterationis Baptismi cum injuria Sacramenti.

De hac rebaptizatione sub conditione ita loquitur Doctor Subtilis 4. d. 4. quæst. 8. Respondeo aut inveniantur in eo (parvulo exposito) certa signa quod non ba-

pizatus, sicut muliercule consueverunt cum eo apponere sul, sicut cum deportandis ad Baptismum sit: & tunc absque aliqua hesitatione baptizandus est absolute. Aut non inveniantur cum eo talia signa, & adhuc, quod non potest de eo haberi tale signum per viciniam, nec per testimonium fide dignum, quod sit baptizatus, baptizandus est: tamen tutius est uti illa forma illius cap. extra de Baptismo & eius effectu, De quibus dubium.

Et de isto casu loquitur Leo de Conser. dist. 4. De quibus (inquit Leo) nulla extant indicia inter propinquos, & vicinos, quibus baptizati fuisse doceantur: agendum est ut renascantur, ne pereant; in quibus quod non ostenditur gestum, ratio non sinit, ut videatur iteratum. Ita Scotus.

Interim, quia aliqui putant, appositionem falis non esse signum indubitatum, præscribit Synodus Mechliniensis anni 1609. Tit. 3. c. 3. corrigens Synodum anni 1607. Baptismum tali casu conferendum sub conditione.

Sed nunc finalis oritur quæstio, utrum sit aliqua pœna constituta reiterationibus Baptismum? Ad quam respondeo & dico:

CONCLUSIO X.

Rebaptizans scienter & publice ipso facto incurrit irregularitatem, quæ impedit susceptionem aliorum ordinum, non ita ministerium ante susceptorum. Rebaptizato prohibetur utrumque.

Suppono nullam esse irregularitatem, quæ non sit jure scripto expressa. Cap. Is qui. de Sent. excom. in 6. ibi: Licet in hoc temerarie agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in iure) laqueum non incurrit. Ex quo communiter inferunt DD. non admittendam esse aliquam irregularitatem ob solam DD. auctoritatem testantium de consuetudine.

Licet enim consuetudo sit altera lex, hoc est licet consuetudine lex possit institui, rariùs tamen instituitur, eò quod vix contingat consuetudinem frequentari animo legis inducendæ, quod tamen est necessarium, ut patet ex tract. de legibus. Adde legem consuetudinariam non vocari jus expressum, imò nequidem simpliciter jus, sed semper cum addito, jus consuetudinarium, sive simpliciter, consuetudo; maxime in odiosis, quæ restringenda sunt intra

95. Idem statutum esse in Synodo Cameracensi testatur Marchantius, Dian. parte 5. tract. 13. resol. 87. quo nihil clariùs & efficacius pro nostra conclusione dici potest.

96. Salvo obstat videatur huic doctrinæ communis consensus Doctorum, cui etiam ipse adheret parte 5. tract. 13. resol. 87. & in addit. ad primam partem resol. 6.

97. De hac rebaptizatione sub conditione ita loquitur Doctor Subtilis 4. d. 4. quæst. 8. Respondeo aut inveniantur in eo (parvulo exposito) certa signa quod non ba-

Synodus Mechliniensis.

1609. Tit. 3. c. 3.

1607. Baptismum tali casu conferendum sub conditione.

98. Nulla est irregularitas, quæ non sit jure scripto expressa.

naturalem, & civilem proprietatem verborum, juxta Reg. 15. de Reg. Juris in 6. Odia restringi, & favores convenit ampliari.

Adeoq[ue] non incurritur propter solum consuetudinem.

Cum ergo irregularitas sit odiosa; quia vel pena strictè dicta ob propriam & propriè dictam culpam inflicta, vel saltem pena civilis, sive latè dicta, hoc est, incommodum aliquod, seu privatio boni convenientis ob justam causam constituta, sequitur lytus in cap. 15 qui, præcitato, accipiendum esse pro jure scripto; adeoque sine illo neminem incurere irregularitatem propter solum consuetudinem.

99. Rebatizans scienter & publicè incurrit irregularitatem.

Hoc supposito, satis difficilis apparet probatio primæ partis conclusionis, quæ tamen communis est, ita ut à nullo hæc tēdus, quòd sciam, fuerit reprobata. Sed ubi quæso jus scriptum exprimit illam irregularitatem?

Cap. 65. dist. 50. & cap. 10. Qui in qualibet. 1. q. 7.

Assignant aliqui cap. 65. Confirmandum. d. 50. & cap. 10. Qui in qualibet. 1. q. 7. Verum in illis non agitur de rebaptizante, sed solummodò de rebaptizato: uti etiam c. eos quos. 118. de Consec. dist. 4. quamvis & in hoc nulla fiat mentio irregularitatis; sed variæ pœnæ imponantur, quæ non sunt in usu, ut diligenti Canonum percrutatori facillè patebit.

Cap. 118. de Consec. dist. 4.

Rejeiuntur jura, ex quibus aliqui hanc irregularitatem probant. Can. 47. Apost.

Quod attinet can. 47. Apostolorum, non imponit pœnam ipso facto incurrendam (qualis debet esse irregularitas, quæ non infligitur ab homine, sed à solo jure) sed solum ait: Episcopus, aut Presbyter, si eum qui secundum veritatem habuerit Baptismum, de novo baptizaverit &c. deponatur tamquam deridens crucem, & mortem Domini.

100.

Mellius probatur ex cap. 2. de Apostatis,

Unicè ergo & optimè probatur hæc irregularitas ex c. 2. de Apostatis, ubi Alexander III. interrogatus ab Abbate Sanctæ Genovesæ super crimine Acolythi, qui rebaptizanti præbuit ministerium, respondet in hunc modum: Discretionem tuam presentibus litteris respondemus, quòd ad superiores ordines promoveri (si publicum est quòd proponitur) non valebit: nisi ad Religionem transire voluerit, ut favore Religionis ipsius, circa eum valeat dispensari. Si verò occultum est, promoveri poterit, & excessum suum dignis penitentia fructibus expiare.

In quo licet fiat mentio de Acolytho,

In textu autem originali Concilii Lateranensis par. 22. c. 1. præmittitur responsioni narratio facti hæc verbis: Adfuit autem huic sacrilegio adolescens Acolythus frater illius, in quo Baptismus asseritur iteratus, & ministerium exhibuit in respondendo Presbytero rebaptizanti, & cooperatore extitit rei nefandæ &c. Nota, Rei nefandæ; ex quo deduco Pontificem non ita respexisse materiale, quòd proponebatur, quàm bene speciem facti,

quæ in ipso rebaptizante perfectius cernitur, tamen Acolythi meminerit; quia de illo interrogabatur. Certè accidentalis qualitas Acolythi ad irregularitatem minime pertinebat. Equidem quis ambigat hodie fieri irregularem, quemcumque ministrum rebaptizantis, et si careat ordine Acolythatus?

Merito ergo univèrsalis Ecclesia sub Acolytho semper intellexit principalem ministrum rebaptizationis, argumento à fortiori non in rebus, vel actionibus distinctis; sed in eadem actione, comparando accessorium ad principale. Non enim Pontifex judicavit Acolythum dignum tali pœnâ; præcisè propter cooperationem, ut talis est, nec propter solum ministerium accidentale, sed propter nefandum ministerium, quòd magis convenit rebaptizanti, quàm Acolytho; ut proinde hæc interpretatio juris scripti maxime sit consentanea tum rationi, tum verbis Pontificis.

Alioquin si non hoc jure (accedente interpretatione Ecclesiæ, quæ est legitima) certè nescio quo alio sufficienter præfens irregularitas exprimitur. Adeoque latendum est rebaptizantem vel non fieri irregularem, vel incurere irregularitatem atque mento cap. 2. de Apostatis.

Cumque ibi solum agatur de promotione ad Ordines superiores, existimo non impediri executionem Ordinum susceptorum. Dignus quidem est rebaptizans majori pœnâ quàm Acolythus, sed, ut diximus, irregularitas non incurritur nisi in jure expressa. Porro non exprimitur nec hîc, nec alibi irregularitas quoad usum Ordinum susceptorum.

Scotus 4. dist. 6. q. 8. n. 2. sic dicitur de hac pœna: Loquendo de scientia, vel ignorantia facti, hoc est, ut si ignoretur ipsum jure baptizatum, & nunc iterum baptizari, dico tunc, quòd, si illo modo scienter est iteratus, tam suscipiens, quàm conferens est irregularis, sicut habetur extra de Apostatis, Ex litterarum. Sed differentia est si publicè fiat, vel in occulto, quantum ad hoc quòd facilius dispensatur in una irregularitate, quàm in alia: quia in una, ut privata, fortè per Episcopum: in alia non nisi per Papam. Patet ibi: & intelligitur si sit iteratio absolute. Si enim propter aliquod dubium verisimile, non trusatice utatur quis circa alium formâ huius capienti; de quibus dubium est, non est irregularis. Ita Doctor.

In quibus verbis docet Primò, scienter rebaptizantem, & rebaptizatum fieri irregulares. Secundò in crimine occulto fortè posse dispensare Episcopum, in publico non nisi Papam.

Primum

Primum assertum quantum attinet ad rebaptizantem est nostra conclusio, quae potissimum probatur ex c. 2. de Apostatis, ut patet ex dictis. Quomodo autem Scotus ex eodem cap. efficaciter probet irregularitatem rebaptizati nescio; ego malim ostendere ex alijs canonibus infra adducendis.

An propter crimen occultum incurrat haec poena? Suarez.

Fortassis suo tempore ita caput illud communiter Doctores interpretabantur, prout etiam de crimine occulto, teste Suariorum disp. 31. sect. 6. dub. 3. ibi: Quocirca rationes factae revera convincunt quantum ex jure colligi potest, non esse impositam hanc irregularitatem rebaptizanti, nisi quando crimen ejus est publicum. An vero propter communem & receptam sententiam, dicendum sit, etiam incurri per crimen occultum, alijs judicandum relinquo: quia in re morali nollem a recepta sententia discrepare, praesertim quia fortasse fieri potest, ut communi usu sit haec poena ita introducta, seu lex illa ita declarata. Haec ille.

Aliqui affirmant.

103.

Neque hoc contrariatur supposito nostro (quod idem Auctor tradit de Cens. disp. 40. sect. 4. n. 13.) intelligendum siquidem venit de consuetudine introducente legem, non autem de consuetudine interpretante seu declarante jus scriptum; enimvero tunc non inducitur irregularitas a consuetudine, sed a jure scripto, cujus anima est mens legislatoris, quae cortici verborum est praefrendenda, ubi de ea potest constare, juxta Reg. ultimam de Reg. Juris in 6. Certum est quod is committit in legem, qui legis verba complectens, contra legis nititur voluntatem.

Sed probabilis negatur.

Scotus.

Et vero quid est interpretatio legis? Non aliud sane quam verborum explicatio. Quidni igitur dicatur in jure expressum, quod verbis legis comprehendit, explicat legislator (& haec est authentica interpretatio) aut saltem auctoritas Doctorum? quae vocatur interpretatio Doctrinalis. Nam & hanc sequi possumus, dummodo probabilis sit. Itaque doctrina Scoti sic explicata non est improbabilis. Interim judico contrariam probabilior, quia ut recte notat idem Doctor supra n. 3. Unversaliter poena canonica non incurritur, nisi a latore Canonis inferatur: ubi ergo non invenitur ex vi verborum inscripta (sicut hic probabilis non invenitur) tunc simpliciter est dicendum, quod nulla est. Non enim verba constitutionum poenatum sunt amplianda, sed restringenda, iuxta illam Maximam Juris: Odia restringi, & favores convenit ampliari, de Reg. Juris in 6.

104.

Addidi autem in conclusione ly Scienter,

secutus Doctorem nostrum, quia sicuti ignorantia excusat a censuris, pari ratione etiam excusabit ab irregularitate poenali, juxta illud Gregorij in registro, & refertur c. 2. de Constit. Rem qua culpa, caret in damnum vocari non convenit. Cui consonat illud Innoc. III. in Concil. Lateranensi, & habetur extra de Appell. c. 60. Cessante causa cessat effectus.

Greg. Papa.

Innoc. III.

Cum ergo praesens irregularitas inflicta sit in poenam formalis peccati reiterationis Baptismi, cessante illo peccato propter ignorantiam, etiam cessat ipsa irregularitas. Ex quo festinet & clare resolvitur, omnem illam ignorantiam sive juris, sive facti excusare ab hac irregularitate, quae excusat a culpa morali.

Cessante peccato propter ignorantiam juris vel facti cessat irregularitas.

Quod equidem non est contrarium doctrinae Scoti, qui videtur docere solam ignorantiam facti excusare, argumento Reg. juris 13. de Reg. Juris in 6. Ignorantia facti non iuris excusat.

105. Neque contrarium dixit Scotus.

Sic inquit Doctor supra n. 1. Non oportet quod ignorantia iuris in facto illo, sive in suscipiente, sive in conferente excuset. Aut enim potest intelligi ignorantia iuris divini prohibentis Baptismum iterari: Et patet quod ignorantia talis praecipui non excusat a peccato, nec a poena infligenda a Deo pro peccato: aut intelligitur ignorantia iuris canonici infligentis poenam; Et nec ista ignorantia excusat, quin poena illa incurratur.

Scotus.

Probat: Quando enim super aliquo, quod est ex iure divino illicitum, additur poena canonica, ut illud amplius evitetur, non est necessarium ad hoc ut incurratur illa poena, aliqua scientia iuris canonici: sed sufficit quod teneatur scire praecipuum divinum. Sed si illud transgrediatur, incurrit poenam canonice, etiamsi nesciat a iure canonico poenam esse infligendam.

Exemplificat: Hoc enim modo percutiens clericum, cum faciat contra praecipuum divinum de charitate fraterna, etsi nesciret excommunicationem latam a canone super tali facto: tamen incurreret eam. Et occidens hominem, licet nesciret canonem punientem homicidam poena irregularitatis, tamen irregularis esset.

Et eadem, inquit, est ratio in omnibus istis, quia talis dat operam rei illicitae, de qua re debet scire, quod sit illicita: Et si nesciat, nullo modo debet illam exequi, quousque consulat peritos, per quos possit scire illam esse illicitam.

Occasione horum verborum citatur communiter pro sententia, quae universaliter docet ignorantiam Canonum non excusare a censuris, neque ignorantiam juris divini a peccato: sed falso; nam, praeterquam quod Scotus illis verbis praebulibus ad resolutionem non explicet suam mentem,

Qui verbis supra citatis non suam mentem sed aliorum proposuit opinionem.

tem, sed aliquorum opinionem, sicuti ordinariè facit in alijs quæstionibus, præmittens n. 1. argumenta pro & contra; unde etiam verbatim citata in Report. q. 7. silentio præterijt, ut hoc, inquam, omittam, certum est Doctorem non loqui nec hæc nec alibi de ignorantia invincibili, sed vincibili & culpabili, quam nullus docet excusare à censuris; idque quia non excusat à peccato.

Vel locutus est de ignorantia culpabili,

106. Ut ex alijs locis manifestum sit.

Hanc esse mentem Scoti clarissimè ostendo ex 4. dist. 13. q. 2. n. 10. ibi: *Ignorantia iuris non excusat* (ab irregularitate inflicta ei, qui attentat consecrare, cum non sit Sacerdos) *quia tenetur ille qui se exponit ad tantum actum, scire iura, secundum quæ potest exercere tantum & talem actum, & ideo talis ignorantia iuris (scilicet vincibilis, cum tenetur, adeoque possit scire) non excusat, sed fortè magis aggravat.* Et verò quis unquam docuit ignorantiam invincibilem magis aggravare?

Eodem modo loquitur in Report. (Colonix impressis) supra n. 30. de irregularitate, quæ contrahitur ex rebaptizatione: *Sed quid de ignorantia? dico quod ignorantia iuris non excuset, sed aggravat; quia nulli licet se intrinsece, qui ignorat quid sit agendum: sed ignorantia facti omnino excusat.*

Subdit exemplum ignorantie facti: *Sicut, inquit, si vetula baptizaret puerum in domo, & postea portat ad Ecclesiam, ibi nulla est suspicio, quare Sacerdos non debeat conferre Baptismum, quia non potest (& consequenter non debet) scire singula, quæ fiunt in domibus parochie suæ.*

Quæ est ignorantia facti invincibilis; alioquin, si esset vincibilis, v. g. si aliqua esset suspicio, & ex negligentia ulterius non inquireret, certum est apud omnes talem Sacerdotem non fore excusandum ab irregularitate.

Cur ergo, inquis, Scotus simpliciter dicit ignorantiam iuris non excusare, secus facti; cum possit dari ignorantia iuris, quæ excuset, & facti, quæ non excuset?

Respondeo; quia regulariter ignorantia iuris est vincibilis, & facti invincibilis, quamvis interdum contingat oppositum. Unde regula juris citata fundatur in præsumptione negligentie, & Scotus supra supponit ignorantiam esse talem, quæ non excuset à peccato. Cæterum si ignorantia iuris sit inculcata, facti autem culpabilis, dubio procul in omni foro illa excusabit à pœna, hæc minimè; forum tamen externum præsumit communiter contrarium; quia sæpius natum fieri.

An autem requiratur ignorantia invin-

cibilis præcepti divini, an verò sufficiat ignorantia pœnæ inflictæ per jus positivum, non est hujus loci disputatio; probabile est invincibilem ignorantiam solius censuræ; à censura excusare; certum est ignorantiam, quæ excusat à peccato, etiam excusare à pœna pro tali peccato constituta.

Quemadmodum ergo dari potest ignorantia sive juris, sive facti excusans rebaptizantem ab omni peccato, ita etiam dari poterit, quæ excuset ab irregularitate specificavit verò illum Scotus supra in primo scripto n. 3. in ignorantia facti, dummodo, inquit, non *tristitia vel crassa, sed probabilis sit*, quia sæpius contingit ignorantiam facti esse probabilem, quam ignorantiam iuris.

Ex dictis haud difficulter cognoscitur quid sit scienter rebaptizare ad sensum Conclusionis, videlicet rebaptizare cum clara scientia aut ignorantia vincibili (quæ non excusat à peccato mortali) tum facti, id est, prioris Baptismi ritè collati; tum juris, saltem divini prohibentis iterationem Baptismi.

Dico, saltem divini, quia dubitat Castro lib. 2. de lege pœnali cap. 14. an etiam requiratur scientia ipsius irregularitatis, seu Canonis eam statuentis, & quamvis ipse videatur affirmare, equidem communis sententia negat. Sed de his alibi fusi.

Dixi etiam, *Quæ non excusat à peccato mortali*; quia irregularitas est pœna gravis, improporcionata peccato veniali, ac proinde ignorantia, ut supra adhuc inlinuavi, quæ excusaret à peccato mortali, esto non excusaret à veniali, equidem excusaret in casu proposito ab irregularitate. Hæc sufficiunt impræsentiarum pro explicatione Scoti & nostræ Conclusionis.

Nota tantum ex verbis Scoti supra 4. d. 6. q. 8. n. 2. non incurrere irregularitatem, qui propter aliquod dubium verisimile rebaptizat sub conditione. Ibi: *Si enim propter aliquod dubium &c. Utrum vero incurreret si absque tali dubio tristitia, ut loquitur Doctor, uteretur formâ conditionatâ, relinquatur disputationi.*

Affirmat Catech. Rom. parte 2. c. 2. q. 43. ubi agens de illis, qui sub conditione rebaptizant sine aliquo probabili dubio, ait: *Quod quidem sine sacrilegio facere non possunt: & eam maculam suscipiunt, quam divinarum rerum scriptores irregularitatem vocant.* In quam sententiam inclinat Scotus, dum excipit dubium verisimile, quamvis absolutis & expressis verbis illam non astruat.

Contrarium sustinet Suarius disp. 31. sect. 2.

Quia hæc regulariter est culpabilis, secus illa.

sect. 6. dub. 5. citans Navarrum in sum. cap. 27. n. 246. Ratio ejus est; quia talis Baptismus non est simpliciter rebaptizatio, neque peccatum in ea specie consummatum; deest quippe intentio sive animus verè baptizandi, cum sciat conditionem nullo modo subsistere; adeoque in illo facto non est imitator hæreticorum, qui ex animo quantum in ipsis est absolute & simpliciter rebaptizant; quæ sola rebaptizatio videtur hæc pœnâ affici; ita ut etiam qui absolute rebaptizaret, sine animo tamen interno conficiendi Sacramentum juxta Navar. & Suar. supra dub. 4. non fieret irregularis; quia actus ille in ratione culpæ non est peccatum consummatum rebaptizandi; porro pœnâ Ecclesiasticæ, quæ imponuntur propter aliqua delicta, simpliciter intelligendæ sunt de delictis perfectis & consummatis in suis speciebus.

111. Exemplificans in hæretico externo tantum, qui non incurrit pœnas juris;

Confirmatur; qui exterius hæresim proficitur, animo retinens veram fidem, non incurrit pœnas Ecclesiasticas hæreticis constitutas; quia non est hæreticus simpliciter, sed cum; addito exterius seu fictus. Sic ergo in presenti, qui sine intentione exterius reiterat Baptismum, revera non est rebaptizator, sed fingit se rebaptizatorem; & ideo quamvis in hoc etiam graviter peccet, non tamen propriè illâ culpâ, propter quam irregularitas est imposita; adeoque licet in foro externo incurrat irregularitatem, cum Ecclesia non judicet de internis, non tamen coram Deo.

Adeoque nec rebaptizans sub conditione quam novit non subesse.

Jam autem rebaptizans sub conditione, quam novit non subesse, meritò comparatur rebaptizanti absolute sine animo rebaptizandi. Enimverò licet illa conditio moraliter habeatur pro non adjecta, quantum ad hoc, quod non excuset à culpa temeritatis & sacrilegij, tollit tamen intentionem, & suspendit actum, & consequenter facit ut illa non sit rebaptizatio simpliciter; ac proinde excusat ab irregularitatis pœna, si non in foro externo, saltem in foro Dei.

112. Objeccio prima ex Cap. Sicut tuis de Sicut.

Trident.

Contra 1. Ecclesia non judicat de actibus merè internis, argumento c. Sicut tuis. 33. de Simonia. ibi: *Quod si excessus eorum esset Ecclesie manifestus (que non indicat de occultis) pœna essent canonica seriendi.* Adde Concilium Tridentinum sess. 24. de reform. Matrim. c. 1. ibi: *Cui malo cum ab Ecclesia, que de occultis non indicat, succurrere non possit. Ergo irregularitate punitur sola externa rebaptizatio.*

Respondeo admissio antecedente (quamvis non propter jura citata, quæ non loquuntur de actibus merè internis, sed de externis per accidens occultis, ut inspicien-

ti textum clariùs apparebit) negando consequentiam: potuit namque Ecclesia ita moderare pœnas suas, & censetur communiter ita moderasse, ut non velit punire delictum, nisi perfectè consummatum: non consummatur autem hæresis, nisi per actum interiorem; similiter rebaptizatio.

Neque hoc est punire actum merè internum; sed est mitigare pœnam impositam actui exteriori. Sic Ecclesia sæpe statuit pœnam in eos, qui hoc vel illud fecerint exterius præsumtuosè, dolo, fraude, seu alio perverso animo, etiam si hic animus non prodeat in signum externum.

Extant exempla in Clement. 1. de statu Monachorum §. *Quia verò.* ibi: *Nos eorum in hac parte reprobis actibus obviare volentes, hoc edicto perpetuo prohibemus, ne Monachi aut Regulares Canonici administrationem aliquam non habentes, ad curias Principum absque speciali Prælatorum suorum licentia se conferre præsumant.* Nota quod sequitur: *Quod si, ut suis Prælatibus; aut Monasterijs damnum aliquod inferant ad dictas curias se conferre præsumserint, excommunicationis sententiam eos incurere volumus ipso facto.*

Ecclesia censetur formaliter punire delictum perfectè consummatum,

113.

Cujus rei extant exempla in jure canonico. Clem. 1. de statu Monachorum.

Clem. Multorum. de hæreticis.

Simile decretum reperitur in Clement. Multorum. de hæreticis §. *Verum,* ibi: *Quod si ody, gratia vel amoris; lucri aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam & conscientiam suam omiserint (Episcopi & Inquisitores) contra quemquam procedere ubi fuerit procedendum, super huiusmodi pravitate &c. Episcopus aut superior suspensionis ab officio per triennium, alij verò (eorum substituti) excommunicationis sententias eo ipso incurant.* Ubi Ecclesia puniit actum exteriorem non quemcumque, sed manantem à tali actu interiori, & non alium.

Quia ergo rebaptizatio simpliciter dicta significat actum exteriorem procedentem ex intentione dandi Sacramentum Baptismi homini jam baptizato, ideo quando actus exterior non procedit ab illa intentione, est insufficientis ad irregularitatem inducendam.

Contra 2. rebaptizatio, quemadmodum homicidium, perfectè consummatur in actu exteriori; ergo sicuti homicida injustus fit irregularis quocumque animo occidat, ita etiam rebaptizator quocumque animo rebaptizet.

Antecedens probatur; quia rebaptizatio, quæ punitur irregularitate, non est collatio veri Sacramenti (constat quippe secundum Baptismum esse invalidum) sed ficti; ergo impertinens est intentio conficiendi verum Sacramentum; imò impossibilis in eo, qui scit ejus nullitatem; intentio

114. Secunda objeccio, quod rebaptizatio consummatur in actu exteriori.

tio autem faciendi actum externum, quem facit Ecclesia, semper adest, quotiescumque homini baptizato confertur secundum Baptismum juxta formam Ecclesiae consuetam, hoc est, in illis circumstantiis in quibus adstantes apprehendunt verum Baptismum ex vero animo baptizandi. Equidem non pendet ab intentione rebaptizantis, ut ipse sit, vel non sit rebaptizator, id est, conferens secundum Baptismum invalidum, si verè velit actum illum exercere, cum ad rebaptismum nihil aliud requiratur, quam seria actio externa.

Aliud est de haeresi merè externa, quae non denominat hominem verè haeticum, puta, quia non denominat verum infidelem; quippe infidelitas propriè non est actus aliquis externus significativus interni erroris; sed est ipse error internus positivè excludens actum fidei supernaturalem; unde ut formaliter mala residet in voluntate; ut verò mala denominativè in intellectu, id est, dissensus intellectus, ut non est formaliter liber, ita nec formaliter malus, per consequens formalis malitia illius dissensus non est in intellectu, sed in voluntate: equidem ipse dissensus ab actu voluntatis malo denominatur malus, adeoque malitia infidelitatis denominativè est in intellectu: quamvis non implicet totam malitiam esse in voluntate, ut docetur in tract. de Fide.

Et sanè haereticus quid aliud est, quam error pertinax circa articulum fidei sufficienter propositum in homine, qui se Christianum esse profiteatur? Quid ergo mirum, si non incurrat poenas haeticorum, qui nullo errore interius imbuitur; sed omnibus articulis fidei firmissimè assentitur, licet ex meru vel ob aliam causam exterius errorem profiteatur? Anne simile aliquid invenitur in rebaptizatione?

Respondes cum Suario supra dub. 4. poena rebaptizationis imposita est in odium haeticorum introducendum rebaptizationes, qui autem sine intentione operatur, non facit animo haetico, nec propriè convenit cum haeticis in actione sua, ut ab ejus intentione procedit.

Sed contra c. 2. de Apostatis, ex quo colligitur hæc irregularitas, non loquitur de haeticis rebaptizantibus, sed de Acolythis, qui ex intentione salutis fraternae adstruit baptizanti fratrem suum infirmum ut sanaretur; ibi: *Quidam aegritudine longa confectus in sano sortilegarum mulierum credens consilio, ut sanaretur per iterationem fecit iniuriam Baptismatis Sacramento: Et infra. Quia tua nos duxit prudentia consulendos qualiter punire debeat Acolythus, quem minor aetas, & in-*

tentio fraternæ salutis excusare videtur.

Respondeo, quandoquidem rebaptizatio ista facta fuerit ex consilio mulierum sortilegarum, verisimile sit rebaptizationem ejusdem farinae hominem fuisse, qui animo utique haetico seu sortilego illud ministerium præstitit; quamvis Acolythus & rebaptizatus pro fine extrinseco habuerint sanitatem; interim consentientes facti & consilio sortilegorum hominum, eorundem intentionis participes extiterunt.

Cui hæc solutio non placeat, querat meliorem; vel contra Suarium, & Navarum doceat cum Catech. Rom. etiam conditionatè rebaptizantem, ubi certò constat de priori Baptismo, fieri irregularem. Similiter absolutè rebaptizantem sine animo interno rebaptizandi, hoc est, conscientè verum Sacramentum, quem nemo potest habere, cui persuasum est secundum Baptismum esse invalidum, nisi forte sufficiat, quòd velit facere quantum in se est.

Alioquin non debere omnino convenire in animo cum haetico, dummodo conveniat in facto ipso, hoc est, velit conferre Sacramentum Baptismi homini jam baptizato, tamen si id culpabiliter ignoret, docet ibidem Suarez dub. 6. in solutione objectionis: nam licet hæc irregularitas posita sit in odium haeticorum, non tamen est imposita solis haeticis, sed omnibus imitantibus haeticos in absoluta rebaptizatione.

Queris an ipso facto incurrat, hoc est, nullà expectatà sententià judicis live declaratorià criminis, live condemnatorià ad poenam? Conclusio affirmat; cum proprium sit irregularitati, non ab homine, sed à solo jure infligi. Et ideo in præcitato cap. 2. de Apost. absolutè responderi Pontificis, quòd is qui sic deliquit ad superiores ordines promoveri non valebit.

Ubi non dicit post sententiam latam, neque requirit ut à superiore privetur et potestate, sed ipsemet per illam legem declarat ipsum esse dignum privatione, & actu privat, & inhabilem seu impeditum reddi. Atque hoc est irregularitatem imponere ipso facto incurrendam. Quia admissio, quòd ex solis verbis haud sufficienter id deduceretur; attamen communis interpretatio, usus & materia certum faciunt.

Hactenus de poena rebaptizantis, ordo doctrinæ postulat, ut breviter quicquam dicamus de poena rebaptizati, scilicet irregularitate, quæ non tantum, ut habet ultimum pars conclusionis, impedit susceptionem aliorum ordinum, sed etiam ministerium ante susceptorum.

Illam decernit Felix III. Episc. r. c. 5. & r. c. 6. referatur

Secus haereticus

Cujus formalis malitia in sola voluntate reperitur.

115.

Responso Suarii, quòd poena rebaptizationis imposita sit in odium haeticorum.

116. Sed hoc alij negant.

Cap. 2. de Apostatis.

Sect. 5. De Ministro Baptismi. Concl. 10. 377

refertur 1. q. 7. c. 10. *Qui in qualibet aetate alibi, quam in Ecclesia Catholica aut baptizati, aut rebaptizati sunt, ad Ecclesiasticam militiam prorsus non permittantur accedere. Quibus satis esse debet, quod in Catholicorum numero sunt recepti. Quoniam de suo ordine & communione videbitur ferre iudicium, quisquis hoc violaverit institutum; vel qui non removerit eum, quem ex eius cetera ad ministerium Clericale obrepisse cognoverit. Ergo non tantum prohibetur susceptio Ordinum, sed etiam executio Ordinum susceptorum. Alioquin quomodo non permittitur accedere ad militiam Ecclesiasticam? Aut quomodo removeretur à ministerio clericali?*

Nec obstat, quod canon ille expressè tantum loquatur de baptizatis & rebaptizatis extra Ecclesiam; quia usus & communis interpretatio intelligit de omnibus rebaptizatis; idque quia omnes illi ita se gerunt, ac si essent extra Ecclesiam. Unde in Concilio Cartag. V. c. 11. & refertur dist. 50. c. 65. absolute dicitur: *Neque unquam permittendum, ut rebaptizati ad clericatus gradum promoveantur.*

Porro intelligenda est hæc pena sicut præcedens, ut solum afficiat rebaptizationem ex scientia, absolutam, & cum intentione iterum suscipiendi Baptismum. Ratio eadem est.

Itaque qui metu mortis permetteret se rebaptizari sine animo suscipiendi Baptismum, non incurreret irregularitatem. Similiter, qui vi cogeretur. Patet, quia non peccat; quia autem hæc nequaquam incurritur sine peccato; & quidem mortali. Quocirca neque pueri primò baptizati, aut rebaptizati ab hæreticis fiunt irregulares, quemadmodum enim incapaces sunt peccati, ita etiam irregularitatis propter peccatum infliguntur.

De parvulis primò baptizatis ita decernitur in Concilio Africano c. 14. & refertur 1. q. 4. c. 3. *Placuit de infantibus, qui ab hæreticis baptizantur; ne quod non suo fecerunt iudicio, cum ad Ecclesiam Dei salubri proposito fuerint conversi, parentum illos error impediatur, quò minus promoveantur sacri altaris ministris.*

Et cap. sequenti ex eodem Concilio c. 24. statuitur in hunc modum: *Qui apud Donatistas parvuli baptizati sunt, nondum scire valentes erroris eorum interitum, & posteaquam ad etatem rationis capacem pervenerunt, agnita veritate falsitatem eorum abhorrentes ad Ecclesiam Dei Catholicam per universum mundum diffusam, ordine antiquo per manus impositionem recepti sunt, tales ad suscipiendum manus clericatus non debet impedire nomen erroris.*

Per quæ jura explicatur caput citatum:

Qui in qualibet aetate, scilicet adultæ, in quò jam homo possit uti ratione; qui usus propterea requiritur, ut homo sit capax culpæ; quippe hæc irregularitas etiam respectu rebaptizati imposita est in pœnam, & non ob aliquam specialem indecentiam aut significationem. Ex quo generaliter sequitur omnem illam ignorantiam excusare rebaptizatum ab hac pœna, quæ excusat à peccato mortali, ut supra dixi de rebaptizante.

Contrarium videtur probari per illud de consec. dist. 4. c. 117. *Qui bis ignorantè rebaptizati sunt, non indigent pro eo penitere: nisi quòd secundum canones ordinari non possunt, nisi magna necessitas cogat. Patet, inquit Scotus 4. dist. 6. q. 8. n. 2. quòd illud capitulum loquitur de ignorantia facti, cum quis ignorat id, quòd factum est, puta se esse validè baptizatum; si enim esset de ignorantia iuris, cum quis ignorat quòd à jure constitutum est; v. g. iteratam susceptionem Baptismi jure divino & humano esse prohibitam, oporteret penitere; quia regulariter est vincibilis; quamvis absolute non sit impossibile hoc jus divinum, magis humanum esse ab aliquo invincibiliter ignoratum; quia non est adeò per se notum, ut nullus, quantumvis rusticus aut idiota possit illud ignorare, maxime, quia possit aliquis decipi ab uno vel pluribus viris doctis & fide dignis, saltem secundum communem existimationem.*

Pergit Doctor: *Nec illud, quòd subditur, Nisi magna necessitas, tollit, quin talis sit irregularis, illud enim additur propter hoc quòd in tali necessitate dispensandum esset cum eo. Isto modo dicerent Canonistæ.*

Sed quid Theologi? *Non videtur, inquit Scotus, maioris esse ponderis secundum rationem de baptizato, quam baptizante: quia secundo baptizans, ignorans illum esse baptizatum prius, non est irregularis. Non enim tenetur quicumque Sacerdos facere strictam inquisitionem, an vetula baptizavit parvulum in dono. Nunc autem non magis videtur ille puniendus, qui secundo baptizatur & ignoranter, quam qui secundo baptizat, imò minus; quia ille videtur querere salutem suam, ne sit in dubio.*

Quid igitur ad caput: *Qui bis ignorantè?* Nullus, ait Doctor, potest infligere irregularitatem toti Ecclesie, nisi Caput totius Ecclesie: illud autem caput, sicut intitulatur, accipitur ex penitentiali Theodori, qui fuit Episcopus Cantuariæ: ergo in quantum est huius Auctoris, nullum robur habet infligendi pœnam irregularitatis. Ergo oportet dicere, quòd quòcumque capitulum incorporatum in corpore Decretorum à Gratiano, confirmatum sit à Papa, vel multa capitula ibi posita non ligant totam Ecclesiam.

B b b

Vnde

Etiam quòd ad ordinum susceptorum executionem,

Cartag. Sive rebaptizentur intra sive extra Ecclesiam,

120.

Ex certa scientia & absolute,

Cum interno animo & peccato.

121. Concilium Africanum.

Unde parvuli rebaptizati hanc pœnam non incurant.

122.

Ignorantem incurtere hæc pœnam videtur probari ex cap. 117. dist. 4. de Consec. Secm.

123.

123.

Respondetur illud non habere aliquod robur, eò quòd sit aliquis particularis auctoritas.

Cujus constitutionem Papam confirmasse non est manifestum.

Vnde autem possit doceri, quod omnia illa capitula ibi compilata Papa confirmat, non est manifestum. Nec etiam eo modo, quo est manifestum de omnibus capitulis positus in Decretalibus, ibi enim in proemio Gregor. IX. scribens Doctoribus in iure Canonico mandat, quod contenti sint in scholis & in iudicijs hac compilatione. Et Bonifacius VIII. in proemio 6. libri mandat, quod de constitutionibus editis a tempore Gregor. IX. usque ad tempus suum, illa sola habeant robur, quae ibi inserta sunt. Ita Doctor,

I 24.

Qui ibidem ad objectionem, quae formari posset ex his binis verbis textus, secundum Canones, scilicet Pontificios, Respondet: Hoc deberet Glossator apponere, quia haec glossa est necessaria, sed nulla ponitur ostendendo ubi sit Canon super hoc editus.

Et arguens Canonistas glossatores addit: Et hic, sicut in multis locis apparet inutilis occupatio glossatorum in iure canonico, qui multiplicant concordantias, & auctoritates ad unum vocabulum, & postea in fine nihil ad propositum; & alibi ubi est verbum maximi ponderis, a quo dependet sententia

totius capituli transeant sicco pede. Tandemque concludens inquit: Possit ergo dici quantum occurrit quod ignorantia facti, addo ego, & juris, dammodo non trinitaria vel crassa, sed probabilis, id est, invincibilis, sit, totaliter excusat conferentem a peccato illa, & suscipientem. Universaliter enim peccata canonica non incurritur, nisi a latore Canonis inferatur; ubi ergo non invenitur vi verborum inflicta, tunc simpliciter est dicendum quod nulla est.

Et haec quidem de poenis reiterantium Baptismatis substantiam; pro reiterantibus autem solas ceremonias, seu ritus accidentales, nullam lego in iure poenam constitutam: licet enim Acolythus non concurrat proximè ministrando aliquid substantiale, tamen quia ministrat baptizanti, ad totam illam actionem cooperari censetur, sicut cooperatur Sacrificio, qui Sacerdoti offerenti ministrat.

Superest ut paucis explicemus principales, & magis controversas ceremonias ab Ecclesia adhiberi solitas in administratione hujus Sacramenti.

SECTIO SEXTA.

De Ceremonijs Baptismi.

Trident. Hae ceremoniae non possunt per quemcumque Ecclesiae pastorem immutari

Concilium Tridentinum sess. 7. de Sacramentis in genere, contra haereticos nostri temporis (qui more suo quod ignorant blasphemant, irridentes ceremonias ab Ecclesia adhiberi solitas in Baptismo & alijs Sacramentis tamquam vanas & superstitiosas) hunc expressit Canonem 13. Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesiae Catholicae ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contentum, aut sine peccato a ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse; anathema sit.

sed solum ab Ecclesia,

Nota, Per quemcumque, quo insinuat, sicuti per universalem Ecclesiam, cujus caput est Pontifex, institui sunt; ita ab eadem pro loco & tempore mutari posse. Declarat namque eadem Synodus sess. 21. cap. 2. hanc potestatem perpetuam in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi pro rerum, temporum & locorum varietate, magis expedire indicaret.

Probat ex Apostolo: Id autem Apostolus 1. Cor. 4. v. 1. non obscure visus est inuisse, cum ait. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores

tores mysteriorum Dei. Confirmatque ejus exemplo dicens: Atque ipsum quidem hanc potestatem usum esse, satis constat, cum in multis alijs, tum in hoc ipso Sacramento (agit de Eucharistia) cum ordinatis nonnullis circa eum usum, caetera, inquit, cum venero disponam.

Unde D. Aug. loquens de ritu Eucharistico Epist. 118. c. 6. ait: Et ideo non praecipit Christus, quo demerps oratione sumeretur Eucharistia, an post, an ante alios cibos, ut Apostolus, per quos Ecclesias dispositurus erat, servaret hunc locum.

Querant nunc haeretici ubi Scriptura praescripserit hujusmodi ceremonias, & facile quisque respondebit, ubi Apostolos, & eorum successores constituit dispensatores mysteriorum, hoc est, Sacramentorum Dei; quippe ministri & dispensatoris est res Domini sui cum omni reverentia & utilitate distribuere. Quis autem adeo insanit, ut dicere audeat ceremonias sacramentales nec venerationi Sacramentorum, nec utilitati suscipientium expedire?

Nonne Deus sua Sacrificia & alia Sacra in antiqua lege praecipit fieri certis ritibus & ceremonijs? lege Exodi cap. 12. 29. & 30. nec non Leviticum per totum, & inficiari non poteris.

Quid dicam de Christo novae legis institutore?